

๕๓๑๐๗๙๐๗: สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย

คำสำคัญ: เจดีย์แบบมอญ / จิตรกรรมฝาผนังในวัดของชุมชนชาวมอญ

สิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร: ศิลปกรรมของชาวมอญสมัยรัตนโกสินทร์ในภาคกลางของประเทศไทย. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รศ. ดร. เชษฐ ติงส์ญชลี และศ. เกียรติคุณ ดร.สันติ เด็กสุชุม. ๓๓๔ หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ความหมาย คติความเชื่อ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ของเจดีย์แบบมอญและจิตรกรรมฝาผนังในวัดของชุมชนชาวมอญ ในภาคกลางประเทศไทย ที่มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๔-๒๕

เจดีย์แบบมอญในภาคกลางประเทศไทย น่าจะได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างจากเจดีย์แบบมอญสมัยหงสาวดี การรับแรงบันดาลใจดังกล่าวเป็นไปในลักษณะคลี่คลายด้วยกระบวนการลดทอนรูปแบบอันซับซ้อน ให้มีความเรียบง่ายเหมาะสมกับขนาดของเจดีย์และปัจจัยแวดล้อม โดยเฉพาะในส่วนลวดบัวฐาน ทำให้ส่วนฐานของเจดีย์แบบมอญแต่ละองค์มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ในขณะที่ส่วนองค์ระฆังและส่วนยอดมีความคล้ายคลึงกัน และยังสามารถได้รับแรงบันดาลใจบางประการจากเจดีย์ในศิลปะพม่าและศิลปะไทยเข้ามาผสมผสาน จนทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของเจดีย์แบบมอญในแต่ละพื้นที่ ในด้านความหมายพบว่าชาวมอญในภาคกลางประเทศไทยมีคติความเชื่อที่เจดีย์คือสิ่งแทนถึงพระพุทธเจ้า การกราบไหว้บูชาเจดีย์เปรียบได้กับการกราบไหว้บูชาพระพุทธเจ้า เนื่องจากชาวมอญมีความยึดมั่นอยู่กับตำนานการสร้างเจดีย์ชเวดากองอย่างมาก ดังนั้นเมื่อชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยจึงนิยมสร้างเจดีย์ขึ้นในวัดของตน เพื่อเป็นเจดีย์จำลองถึงมหาธาตุเจดีย์ที่ตนเคยสักการบูชา โดยเฉพาะเจดีย์ชเวดากองและเจดีย์ชเวมอดอ จิตรกรรมฝาผนังในวัดของชุมชนชาวมอญในภาคกลางประเทศไทย มีลักษณะเป็นจิตรกรรมฝาผนังแบบไทยประเพณี ปรากฏทั้งแบบฝีมือช่างหลวงและแบบฝีมือช่างพื้นบ้าน ลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นคือ ความนิยมในการเขียนภาพพระอดีตพุทธเจ้าประทับนั่งเรียงรายในแถวแนวนอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวมอญในภาคกลางประเทศไทยในช่วงเวลานั้น น่าจะมีการนับถือคติความเชื่อเรื่องพระอดีตพุทธเจ้าอยู่ไม่มากนักน้อย นอกจากนี้ เฉพาะในอำเภอบ้านโป่งและอำเภอโพธารามยังพบว่ามีความนิยมในการเขียนภาพพุทธประวัติ ซึ่งอาจเนื่องจากชาวมอญในพื้นที่นี้มีคติความเชื่อและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติอยู่อย่างเข้มข้น

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา ๒๕๕๗

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ๑. ๒.

53107907: MAJOR: THAI ART HISTORY

KEY WORD: MON PAGODA / MURAL PAINTING IN THE TEMPLES OF MON NATIONAL COMMUNITY

SIROT PINANRATCHATHON: THE ART OF THE MON IN CENTRAL REGION OF THAILAND IN RATTANAKOSIN PERIOD. THESIS ADVISORS: ASSOC. PROF. CHEDHA TINGSANCHALI, Ph.D., AND EMERITUS PROF. SANTI LEKSUKHUM, Ph.D. 334 pp.

This thesis purposed to study the pattern, the meaning, the religious beliefs and the cultural of “Mon pagoda” and “Mural painting” in the temples of Mon national community in Central Thailand during the age range of 19th-20th centuries.

The results found that Mon pagoda in Central Thailand seemed inspired from Mon pagoda in Hanthawadi period, which had inspired such a manner as to unravel the process of reducing a complex pattern to simplicity, the appropriate size of the pagoda and environmental factors. Especially, in the part of the base that made the different in each of the pagoda, while the bell-shaped and above the bell-shaped structure to top were similar in each other. Furthermore, it seemed inspired some aspects of the combination characteristics from Burmese and Thai stupas contribute to a particular characteristic of the Mon pagoda in each area.

For meaning, Mon peoples in Central Thailand had the religious beliefs that the pagoda is the representative of Buddha. The worship of the pagoda liken to the worship of the Buddha. Since, Mon peoples adhered with the legend of Shwedagon pagoda construction. So when Mon peoples immigrated to Thailand, they admired to construct the pagoda to mimic for the pagoda that they had worship particularly, Shwedagon pagoda and Shwemawdaw pagoda.

The mural painting in Mon temples in Central Thailand had characteristics as traditional Thai mural painting, which presented both royal artisans and local artisans. Outstanding characteristic was the popularity of writing historical Buddha sat lined up in rows, which was present about the religious beliefs of historical Buddha of Mon peoples in Central Thailand of that time. Moreover, especially in Ban Pong and Photharam district had favor to writing the image of Buddha’ s biography, which owing to the strong religious beliefs and cultural about Buddha’ s biography of Mon in this area.

Department of Art History

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature

Academic Year 2014

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตากรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ติงส์ญชลี และศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สันติ เล็กสุขุม ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ศึกษา รวมทั้งศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ อาจารย์ประทีป เพ็งตะโก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติมา จตุรวงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บำรุง คำเอก รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง อาจารย์ ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ พระอาจารย์อุ้น สิริภัทโน อาจารย์โสภณ นิไชยโยค อาจารย์พิศาล บุญผูก และอาจารย์มงคล สมประสงค์ ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสิริพงศ์ ภินันท์รัชต์ธร คุณแม่ทัศนมัน ภินันท์รัชต์ธร และครอบครัวที่เป็นกำลังใจ ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง จนผู้ศึกษาสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระสงฆ์และชาวไทยเชื้อสายมอญทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์และข้อมูลภาคสนาม ให้ประสบการณ์ที่ดี ให้คำแนะนำที่ดี แก่ผู้ศึกษาด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง ส่งผลให้ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษาจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยความเรียบร้อยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่สนับสนุนผู้ศึกษาเป็นระยะเวลายาวนานด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ทุกคน ที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจตลอดมา

คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมบูชาแต่พระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอน แนะนำ ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา